

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน ของ
เทศบาลตำบลเชียงยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

เทศบาลตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน
จังหวัดมหาสารคาม

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

เทศบาลตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการการควบคุมภายใน ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่เกิด การทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็น ความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วน หนึ่ง ของการปฏิบัติงาน ประจำปีซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต: เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการระบบหรือแนวทางใน การบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการ การป้องกัน การทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงยกก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลัก ตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระ งานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ การรับรู้และยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง(ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบถาม เป็นลักษณะ Post-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดัน หรือแรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาสซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่างๆคุณภาพการควบคุมกำกับควบคุมภายในขององค์กร มีจุดอ่อนและ Rationalization หรือการหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ ตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริตแบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกิจให้บริการประชาชนอนุมัติหรือ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก การพิจารณาอนุญาตของทางราช พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

๔. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการบริหารงานบุคคล

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. การระบุความเสี่ยง

๒. การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

๓. ดมทริกส์ระดับความเสี่ยง

๔. การประเมินการควบคุมความเสี่ยง

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ ๑ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระดมความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่ความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวม ของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นอาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้นๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้โดย ไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียด ดังกล่าวในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้งปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประเมินการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหาพฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิด ล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๒๕ ครั้ง/ปี
๔	สูง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้ง/ปี
๓	ปานกลาง	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้ง/ปี
๒	น้อย	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้ง/ปี
๑	น้อยมาก	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้ง/ปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	-
๑	น้อยมาก	-

ระดับของความเสีย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณ ของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส x ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับของความเสีย (Degree of Risk)

ระดับ	ความรุนแรง	คำอธิบาย
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕-๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary)

ระดับของความเสียหาย = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ x ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ
(Likelihood x Impact)

ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสียหาย	คะแนนระดับความเสียหาย	มาตรการกำหนด	การแสดงผลสัญลักษณ์
เสียหายสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มาตรการลดและ ประเมินซ้ำ หรือถ่ายโอน ความเสี่ยง	สีแดง
เสียหายสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง แต่มี มาตรการควบคุมความ เสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๑. การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	การขออนุญาตก่อสร้างอาคารดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคารความเสี่ยงที่พบ คือ ๑. เรื่องแบบแปลนการก่อสร้างที่พบว่า ผู้ขออนุญาตจะแจ้งเจ้าหน้าที่เป็น อันดับแรกว่าไม่สามารถจัดทำเองได้ ๒. ผู้มาขออนุญาตแสดงความจำนงให้ เจ้าหน้าที่รับจ้างเขียนแบบแปลนการ ก่อสร้างให้กับตน ๓.เจ้าหน้าที่รับตกลง รับจ้าง เขียนแบบแปลนการก่อสร้าง ให้กับผู้มารับบริการ	ปานกลาง	๑. ขอความร่วมมือหน่วยงาน บริษัทห้างร้านหรือ ผู้รับจ้างเขียนแบบออกแบบการก่อสร้างในพื้นที่ เรื่อง ข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้รับจ้างเขียน แบบ ออกแบบการก่อสร้าง และประชาสัมพันธ์ให้ ทราบโดยทั่วกันพร้อมเผยแพร่บนเว็บไซต์ของ หน่วยงาน ๒. ผู้บริหารกำชับในเรื่องการรับจ้างการเขียนแบบ แปลนการก่อสร้างต่อผู้มาติดต่อขออนุญาตก่อสร้าง อาคาร ดัดแปลง หรือรื้อถอนเพื่อป้องกัน เรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน ๓. เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ คู่มือการปฏิบัติงาน การจัดการเรื่องร้องเรียนการ ทุจริตและประพฤติมิชอบและช่องทางการรับเรื่อง ร้องเรียนการทุจริตมิชอบของเจ้าหน้าที่ให้ผู้มาติดต่อ รับทราบ	๑. การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการ อำนวยความสะดวกในการ พิจารณาอนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๒. การใช้ อำนาจตามกฎหมาย / การให้บริการตามภารกิจ	๑. ไม่ให้บริการแก่ประชาชนตามลำดับ อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัว หรือการให้สิทธิพิเศษแก่คนบางกลุ่ม หรือมีการติดสินบนเพื่อให้ได้คิวเร็วขึ้น ๒. มีการเรียกรับเงินพิเศษจากผู้ขอรับ บริการนอกเหนือจากค่าธรรมเนียม ปกติ เพื่อแลกกับการให้บริการหรือ การพิจารณาอนุมัติอนุญาต ๓. ให้บริการไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น ใช้เวลาให้บริการนานกว่าที่ กำหนดไว้	ปานกลาง	๑. มาตรการ No Gift Policy ๒. โครงการเสริมสร้างวัฒนธรรมการให้บริการ อย่าง เท่าเทียมกัน ๓. โครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน ตามหลักธรรมาภิบาล ๔. โครงการบุคลากรต้นแบบด้าน “บริการเป็นเลิศ” ๕. โครงการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service) ๖. มาตรการจัดให้มีระบบและช่องทางการรับเรื่อง ร้องเรียน เกี่ยวกับการทุจริตของหน่วยงาน	๒. การใช้ อำนาจตามกฎหมาย / การให้บริการ ตามภารกิจ

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง	การใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากร ของรัฐความเสี่ยงที่พบ คือการสั่งซื้อ วัสดุ สำนักงานจำนวนหลายรายการ พร้อมกัน แต่ผู้รับจ้างส่งมอบหลายครั้ง อาจก่อให้เกิดความสับสนในการตรวจ นับ จำนวนและเมื่อพบว่าจำนวน สิ่งของไม่ครบอาจมีการขอรับเป็นสิ่ง อื่นเพื่อประโยชน์ส่วนตัว	ปานกลาง	๑. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุไม่ควรแต่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่งซ้ำๆ ควรมีการหมุนเวียนตัว บุคคลให้ครอบคลุมและเวียนตรวจรับงานที่แตกต่าง กันจากเรื่องเดิม ๆ เพื่อป้องกันการสร้างความคุ้นเคย กับผู้ประกอบการและนำมาเอื้อประโยชน์ระหว่าง คณะกรรมการและผู้ประกอบการ ๒. ก่อนดำเนินการจัดซื้อ ต้องกำชับให้ทำบันทึก ข้อความ เพื่อแจ้งรายละเอียดคงเหลือทุกครั้งเพื่อ ประโยชน์ในการพิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องซื้อ และการอนุมัติให้มีการจัดซื้อ ๓. กำชับที่มีหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติงานให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการ บริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๔. กำชับคณะกรรมการตรวจรับพัสดุให้ทำการตรวจ รับด้วยความรอบคอบถูกต้องชัดเจน ๕. กำชับให้มีการจัดทำทะเบียนคุมวัสดุสำนักงานให้ เป็นปัจจุบัน ๖. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรม เรื่องระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓. การจัดซื้อจัดจ้าง

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในประเด็น ที่เกี่ยวกับการรับสินบน	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๔. การบริหารงานบุคคล	การบรรจุแต่งตั้ง โยกย้ายโอนเลื่อน ตำแหน่ง/เงินเดือนและการมอบหมาย งานไม่เป็นธรรม เอาแต่งพวกพ้อง หรือ มีการเรียกรับเงินเพื่อให้ได้รับการ แต่งตั้งหรือเลื่อนตำแหน่ง	ปานกลาง	๑. มาตรการเปิดเผยข้อมูลการบริหาร และพัฒนา ทรัพยากรบุคคลแก่สาธารณะ ๒. มาตรการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน บุคคล ๓. กิจกรรมสร้างความโปร่งใสในการพิจารณาเลื่อน ขั้นเงินเดือน ๔. มาตรการนำผลการประเมินความพึงพอใจของ ประชาชนในการให้บริการมาใช้ในการเลื่อนขั้น เงินเดือนของบุคลากร	๔. การบริหารงานบุคคล

หมายเหตุ : ๑. กรณีหน่วยงานที่ไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้ระบุว่า
“ไม่มีความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นการรับทรัพย์สินในกระบวนการงาน อนุมัติ อนุญาต เนื่องจากไม่มีภารกิจการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘”

๒. ต้องระบุให้ครบทุกประเด็น ***